

LUANA MIRUNA POP (coordonator), *Dicționar de Politici Sociale*, București, Editura Expert, 2002

Ultimii 11 ani au însemnat o acumulare vastă de experiență în studiul politicilor sociale. Numeroase cercetări, studii concretizate în publicații, realizate de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții sau Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității București au făcut posibilă apariția acestui dicționar. Aceasta a presupus un efort mare de colectare și sintetizare a informațiilor. În general, într-un domeniu este nevoie de acumularea unei mase critice de publicații, pentru constituirea unui limbaj.

Dicționarul este realizat de către un grup, majoritar tânăr, format din cercetători ai Institutului de Cercetare a Calității Vieții și din profesori ai Facultății de Sociologie și Asistență Socială*.

Așa cum aprecia și Ioan Mihăilescu în prefață, apariția unui dicționar este un semn de maturitate al respectivului domeniu. La un moment dat, după atingerea pragului acumulării teoretice și metodologice, apare necesitatea unificării, standardizării limbajului.

Pe de altă parte, treptat, pe parcursul acestei perioade, a crescut importanța acordată domeniului în mediul universitar prin introducerea politicilor sociale drept curs și drept specializare în cadrul unui program de *master*, la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială. Numărul celor interesați de domeniu și implicați în acesta a crescut, de asemenea: cercetători, profesori, doctoranzi, masteranzi, studenți. Dat fiind acest context, apariția dicționarului a fost una așteptată, dar și necesară pentru toți aceștia. Dicționarul este deci un instrument extrem de util în mediul academic, universitar și nu numai.

Domeniul politicilor sociale este strâns legat de mediul politic concret. Politicile sociale sunt componente ale politicilor de guvernare. Discutarea problemelor legate de sărăcie și protecție socială este frecvent întâlnită în mass-media. Domeniul pare foarte accesibil, astfel că a apărut o inflație a celor „avizați”. De multe ori, noțiunile sunt folosite greșit, în necunoaștință de cauză. Dicționarul ar putea fi un instrument util celor implicați în decizia privind protecția socială și celor din administrația publică.

Lucrarea vastă, de peste 850 de pagini, cuprinde aproximativ 300 de termeni.

Aș spune că este mai mult decât un simplu dicționar, pentru că nu oferă doar definiția termenilor, variațiile conceptuale, dar este și o analiză a protecției sociale în perioada tranziției

Prezentarea noțiunii este detaliată pe mai multe pagini, oferind multe informații, ceea ce m-a surprins într-un mod plăcut. Este prezentat istoricul problemei, tipurile, formele, cadrul juridic care reglementează, finanțarea, ce se întâmplă la noi, dar ce se întâmplă și în Europa, pentru o perspectivă comparativă, sunt prezentate date concrete privind situația actuală, trimiteri la lucrări de referință.

Ce termeni puteți găsi în acest dicționar?

În primul rând, *concepte generale specifice politicilor sociale* (stat al bunăstării, *welfare-ism*, bunăstare socială, subsidiaritate, *safety net*, ideologii ale statului bunăstării, critici aduse, criza statului bunăstării, modele de politici sociale, globalizarea politicilor sociale, echitate, justiție distributivă).

* Ion Boboc, Constantin Bogdan, Doru Buzducea, Adrian Dan, Ana Maria Dima, Rodica Ghețău, Graham Giles, Simona Ilie, Bogdan Lungulescu, Livius Manea, Gabriel Mățăuan, Ruxandra Noica, Nina Petre, Marciana Popescu, Luana Pop, Lucian Pop, Marian Preda, Cosima Rughiniș, Ana Stăiculescu, Mihaela Teodorescu, Cristian Vlădescu, Mihaela Vlăsceanu, Bogdan Voicu, Malina Voicu, Cătălin Zamfir, Elena Zamfir.

Apoi termeni legați de *domeniul ale politicilor sociale*:

- *educație* (învățământ alternativ, la distanță, particular, politici educaționale, servicii educaționale secundare);
- *sănătate* (caracteristici ale sistemelor de sănătate, acreditarea, descentralizarea acestor servicii, sănătate publică);
- *locuire* (lipsa de locuință, locuință socială, persoane fără adăpost, politici de dezvoltare urbană);
- *politici în domeniul ocupării forței de muncă* (cererea, oferta de forță de muncă, contract de muncă, creditarea angajării, piața muncii, șomaj);
- *asigurări sociale* (beneficii contribuției, asigurările sociale, pensia anticipată), asistență socială (beneficii bazate pe testarea mijloacelor, nevoia de asistență socială; legate de protecția copilului – abandonul, abuzul copilului, alternative la instituționalizare, familie de plasament, copil în dificultate);
- *finanțarea protecției sociale* (buget, finanțarea politicilor sociale, inflație, politică fiscală, subvenție, impozitare).

Alte noțiuni, nelegate specific de politicile sociale (utilitate, valoare, birocrație, capital uman, ciclul de viață, mișcări sociale, violență, *underclass*, eficacitate, teoria pierderii, șansă de viață, stereotip, managementul riscurilor, *learned helpness*, feminism, grup de interes, coeficientul Gini, curba Lorenz, optimalitatea Pareto).

Dicționarul se deschide cu o prezentare sintetică a aranjamentelor instituționale și financiare ale protecției sociale în perioada tranziției, realizată de către coordonatoarea dicționarului, Luana Pop. Analiza realizată pe parcursul a 80 de pagini surprinde probleme instituționale și deficite financiare ale asigurărilor sociale de pensii și invaliditate, ale sistemului de protecție socială al șomerilor, asistenței sociale, serviciilor de educație și sănătate. Perioada acoperită este cuprinsă între anii 1990 și 1999.

Spicuesc dintre problemele asupra cărora se atrage atenția. Principalele dificultăți ale sistemului de asigurări sociale sunt creșterea ratei de dependență în acești ultimi unsprezece ani, în mod continuu, prin creșterea numărului pensionarilor și scăderea numărului salariaților, astfel încât fondul a devenit deficitar. Pe de altă parte, descreșterea în termeni reali a beneficiilor de asigurări sociale.

În ceea ce privește fondul de șomaj, acesta a fost excedentar în primii șapte ani de la constituirea lui, pentru a deveni în 1999 deficitar. Protecția socială a șomerilor s-a limitat mai degrabă la beneficii monetare, deci la o politică pasivă; programelor de tip activ le-au fost acordate doar 3% din totalul cheltuielilor destinate șomajului între 1991–1997, peste 60% din cheltuieli au reprezentat-o plățile beneficiilor monetare. Ajutorul de șomaj a scăzut în termeni reali în 1999 în raport cu 1991 la 85%.

Sistemul de asistență socială este prezentat pe larg, prin cele trei componente: protecția persoanelor cu handicap, protecția copiilor aflați în dificultate, asistența socială generală. Aceasta din urmă înseamnă beneficii și servicii adresate copiilor și familiei (alocație pentru copii, concediu maternal), asistența socială bazată pe testarea mijloacelor (ajutorul social, alocația de solidaritate), beneficii ocazionale sau unice, servicii pentru persoane neinstituționalizate (asistarea bătrânilor, cantina), subvenții și credite.

La sfârșit, într-un subcapitol separat, se revine cu unele precizări asupra transformărilor apărute în perioada 2000–2002.

1. Dilema: fonduri speciale sau buget de stat. În 1999, numărul fondurilor sociale a atins un maxim. Începând însă cu 2001, asistăm la reversul procesului. Unele fonduri sunt micșorate sau absorbite în buget.

2. Schimbarea strategiei descentralizării financiare. După problemele create de descentralizarea financiară prin direcționarea către nivelul local a unor beneficii, caracteristică anului 1999, la începutul anului 2000 se remarcă o tendință spre recentralizare. În 2001–2002 procesul de descentralizare este accelerat iarăși (vezi cazul educației, în special), menționându-se acum sursele finanțării, ceea ce nu elimină însă o serie de probleme.

3. Evoluțiile noi din domeniul asistenței sociale țin de adoptarea noii legi a asistenței sociale în 2001 și de introducerea venitului minim garantat.

Dicționarul reprezintă o apariție ce a fost mult așteptată de către cei interesați de domeniu, fiind și printre primele apărute, în lume, în sfera politicilor sociale.